

Posudek diplomové práce Barbory Špádové

Svatojímramská modlitba jako svědek slovansko-germánského jazykového kontaktu

Barbora Špádová si pro svou diplomovou práci vybrala téma, které v sobě spojuje oba její studijní obory: nově provést analýzu vzájemných vztahů staroslověnského textu Svatojímramské modlitby a jeho předpokládaného starohornoněmeckého vzoru. Navíc si předsevzala porovnat tyto texty s vybranými soudobými latinskými zpovědními modlitbami a posoudit, zda by některá z nich mohla být považována za jejich vzor. Toto téma je velice komplexní a vyžaduje specializované znalosti hned z několika oborů a studium velkého množství sekundární literatury v několika slovanských i neslovanských jazycích, živých i mrtvých. I když jsou obě jazykové verze Svatojímramské modlitby známy již dlouho a zabývala se jimi řada autorů, mnoho otázek, které si nad nimi kladli, stále zůstává nedořešeno.

Diplomantka na tématu pracovala poměrně dlouho, podrobně o něm přemýšlela a věnovala mu hodně času. Postupně si opatřila a přečetla značné množství sekundární literatury a získala také dostupné edice i fotokopie originálů zkoumaných textů. Pravidelně také docházela na konzultace – ty ale byly bohužel vesměs jen ústní, přes naléhání se mi nikdy nepodařilo přimět ji, aby své úvahy a heslovité poznámky převedla do souvislé písemné podoby a dala mi ji přečíst. Samotný text práce tak po dlouhých přípravách a uvažování vznikl značně narychlo a odevzdaná verze je jen mírně upravenou verzí první: Úryvky jednotlivých kapitol mi autorka postupně dávala k dispozici až zhruba deset dní před termínem odevzdání práce, kdy už zbýval čas jen na kosmetické, nikoli na podstatnější obsahové úpravy. Nejméně jedna zamýšlená (a rozepsaná) kapitola se navíc do odevzdané podoby pro nedostatek času vůbec nedostala.

Práce tak, jak byla odevzdána, se skládá ze tří hlavních částí. První se zabývá kulturně-historickým kontextem vzniku a užívání zkoumaného textu, druhá nejprve popisuje dochované staroslověnské a starohornoněmecké verze textu a vybrané obdobné rukopisy latinské, včetně kontextu kodexů, v nichž se dochovaly, a stručně shrnuje výsledky dosavadního bádání, třetí poté přistupuje k samotnému textovému srovnání. Na závěr je připojena příloha s plným zněním všech analyzovaných textů (většinou podle dostupných edic, ale s přihlédnutím k originálním rukopisům; v jednom případě podle rukopisu s připojeným vlastním českým překladem).

Celkově je třeba říci, že se text čte velmi dobře: je přehledně členěn, je psán korektním a čtivým odborným stylem, obsahuje jen minimum formálních nedostatků a překlepů (viz níže). Má však určité podstatné nedostatky, vyplývající zejména ze způsobu, kterým práce vznikala.

Prvním problémem je spíše volné propojení částí práce shrnujících kulturně-historický kontext a výsledky dosavadního bádání s autorčinou vlastní analýzou zkoumaných textů. První dvě části na jednu stranu místy zabíhají hodně doširoka (např. pasáže o západní a východní liturgii), na druhou stranu závěry literatury týkající se textového (zejména lexikálního) srovnání staroslověnské a starohornoněmecké verze zkoumané modlitby jsou představeny jen stručně. Poznatky těchto částí jsou pak v samotné textologické analýze i v závěru práce využity velmi málo.

Hlavním problémem ale je, že samotná textologická analýza je nedokončená. Je provedena vlastně jen analýza kodikologického kontextu a dále obsahově-kompoziční analýza: přehledně a přesvědčivě tu jsou ukázány shody mezi oběma jazykovými mutacemi (a jejich různými verzemi) a jejich odlišnosti jak od obecného typu dobové zpovědní formule, tak od vybraných soudobých latinských verzí. Na lexikální rovinu textu už se ale téměř nedostalo. Tu v práci reprezentuje pouze starohornoněmecko-staroslověnský glosář, který je ale poněkud

torzovitý: jednak postrádá české ekvivalenty nebo alespoň uvedení slovního druhu u jednotlivých hesel a jednak není nijak komentován či interpretován. Také závěr práce je velmi stručný, neobsahuje žádnou diskusi nad výsledky analýzy a možnostmi budoucího bádání a spíš plní funkci abstraktu. Víím, že hlavním problémem zde byl nesprávný odhad časové náročnosti závěrečné fáze psaní práce a že leccos rozpracovaného se v práci nakonec neobjevilo, musím tu však vycházet z odevzdané podoby.

Domnívám se proto, že by bylo vhodné, aby se autorka alespoň při obhajobě pokusila tuto část doplnit a rozvést. Z glosáře se např. zdá, že některé staroslověnské výrazy mají ve starohornoněmeckých verzích více ekvivalentů, naopak tomu tak ale není. Je-li tento postřeh správný, je možné z toho něco vyvozovat? Příp. jaké jiné interpretace glosáře a jaká jeho konkrétní využití (nejen) při mapování překladatelské techniky se podle autorky nabízejí?

Výše zmíněné drobné formální nedostatky práce jsou následující: Abstrakt by potřeboval formulační úpravy, v této podobě do značné míry přebírá znění zadání práce (včetně budoucího času), a nedopovídá tak úplně její výsledné podobě. Zkratka *Clm.* by měla být mezi zkratkami pramenů a literatury, ne mezi ostatními zkratkami. Německý citát na s. 12–13 není na rozdíl od jiných opatřen českým překladem. Překlepy: „stručně se zmiňujeme i o problému spojeným s pojmenováním tohoto textu“ (s. 10), „Dochovaný je navíc záznam v *Historia episcoporum Pataviensium et ducum Bavariae* záznam o tom...“ (s. 13), „dopovídajícími zákony“ (s. 14), „Poukázal na to už Ehrismann⁸⁴“ (chybí tečka, s. 23), „„služebník“, čili liturgikon“ (přebývá čárka, s. 24). Jak již bylo řečeno, je jich v práci velmi málo a celkový dojem nijak neruší.

Práce Barbory Špádové podle mého názoru i přes uvedené výhrady splňuje požadavky kladené na diplomové práce, doporučuji ji jako podklad k obhajobě a navrhuji hodnocení *velmi dobře* nebo *dobře* podle průběhu obhajoby.

V Edinburghu 4. září 2019

Mgr. Alena A. Fidlerová, Ph.D.